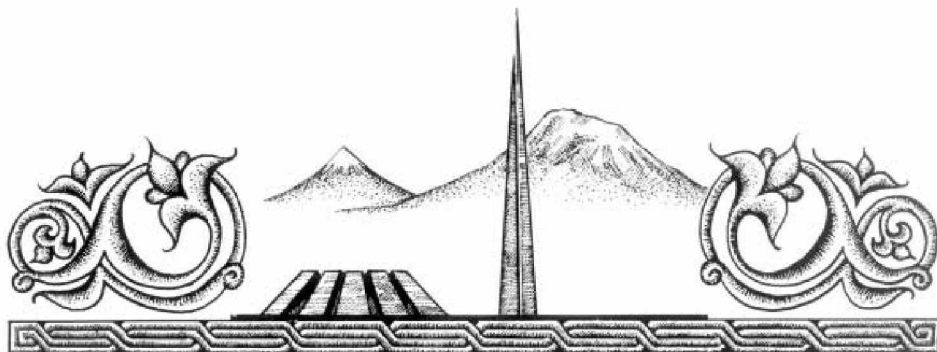

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔԻ ՓՈԽԱՐԷՆ

ԱՊՐԻԼ 24-Ը ՆԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿԱՅ ԱՐԵԱՆ ՄԿԻՆՆ Է

*«Մարդ բարի ի բարի գանձուց սրտի
խրոյ բղիւէ գրարի, եւ մարդ չար
ի չարէն բղիւէ գճար...»
(Մաթթ. ԺԲ. 35):*

Աւետարանական վերոնշեալ Համարի ընդմէջէն մեր Տէրը կը յիշեցնէ մարդ-արարածին երկու Հիմնական ճշմարտութիւններ, թէ բարիի ու չարի ակունքը մարդուն սիրտն է, այսինքն՝ իր կամեցողութիւնն է, եւ թէ բարին ու չարը յաւիտենապէս պայքարի մէջ են:

Եկեք նկարագրենք, թէ ինչպէս բարին ու չարը դրսեւորուեցան Հայ Ժողովուրդին Հասարակական կեանքին մէջ, թէ ինչպէս Հայը խրոխտութեամբ դիմագրաւեց չարին ու յաղթական դուրս եկաւ՝ նուիրաբերելով իր ամբողջը Ազգիս զոհասեղանին վրայ:

Այս տարի՝ 2015-ին, Մայր Հայաստանէն սկսեալ մինչեւ անծայրածիր մասերը աշխարհին, ուր Հայու սիրտ մը կը տրոփէ, պիտի նշուի տխուր յիշատակը Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակի, զի մեր ոսոխները՝ Օսմանեան կայսրութեան գազանաբարոյ ղեկավարները, մահուան մանգաղը սանձաքաշած թողուցին Արեւմտեան Հայաստանի մեր ազգաբնակչութեան վրայ, որոնք կ'աշխատէին, կը ստեղծագործէին, կը սորվէին եւ կը պաշտէին իրենց իսկ Հողերուն վրայ... Հող, որ եղած էր մերը չորս Հազար տարիներէ ի վեր, Հող, որը շինած ու շէնցուցած էր Հայ Ժողովուրդի Հանճարը դարեր շարունակ, Հող, որը Հերկած եւ բարեբեր դարձուցած էր Հայ գիւղացին իր «Հորովէր»-ով, սրբազան Հող, որուն Հետ մեզի պսակած

Էր Հայոց Հայրիկն իր «Պապիկ եւ թոռնիկ» բարեխօսական գիրքով, որը հրատարակուեցաւ 1894-ին, եւ որուն մէջ Խրիմեան Կաթողիկոսը կը յորդորէ մեզի՝ յետագայ սերունդներուն Հայկազեան ազգիս, սա նուիրական եւ Հայրենասիրական պատգամով: «Ես կը թողում Ձեզ մեր Հայրենի ժառանգութիւն, դաշտեր ու հողեր... թէ մենիմ, երթամ գերեզման, եւ այլեւս չկարեմ խօսիլ Ձեզ Հետ կենդանի բարբառով ու գրով, ահա կը թողեմ Ձեզ գիրս իբրեւ մշտախօս կտակ ու յիշատակ, որուն միակ նպատակն է, որ Հայն իր Հայրենաստուր Հողէն չը բաժնուի... Այսպէս, թոռնիկ, հողն պէտք է կենաց եւ մահու օր, սորա համար Պապիկն զքեզ հողին Հետ կապեց ու պսակեց, որ պինդ գրկէս զհողն, չը թողուս, որ ուրիշներ ձեռքէդ յափշտակեն, գու անհող մնաս»: Եւ այս Սրբազան հողն էր՝ չորս հազար տարիներու պատմութիւն ունեցող Արեւմտեան Հայաստանը, որ պարտադրուած բռնագրաւումով Հայ Ժողովուրդը կորսնցուց իր նուիրական կառույցներով եւ երկու միլիոն ազգաբնակչութեամբ:

Այսօր, երբ ազգովին կանգնած ենք զանազան մարտահրաւերներու դիմաց, ունկնդիր ըլլալով Հայ մեծաց գարերու խորերէն մեզի Հասած կոչերուն՝ այսօրուաններս՝ 100-ամեակի ներկայ սերունդը, ինչպէ՞ս պարտի ընթանալ ազգային կեանքի ուղիներով Ապրիլ 24-ի հրայրքը ունենալով որպէս խթանիչ ուժ եւ առհասարակաց գալիք յաղթութեանց, զի մեր օրերու Հայ Ժողովուրդը այլեւս 100 տարիներու Հեռաւորութենէն կը դիտէ Հայոց ցեղասպանութեան սահմակեցուցիչ եղելութիւնը: Ի՞նչ աւանդ պիտի թողունք մեր տեղը եկող պատանիին եւ պարմանուհիին, երիտասարդին ու երիտասարդուհիին: Նոր սերունդը ինչպէ՞ս պիտի վերարժեւորէ իրեն դիմաց բացուող միւս էջը՝ Ցեղասպանութեան 100-ամեակին իրարայայտորդ տարիներուն Հայուն վնասներէն կերպը:

Մեր կարծիքով Ապրիլ 24-ը պէտք է վերածուի կողմնացոյցի, որով երիտասարդութիւնը կը կարողանայ կողմնորոշուիլ դէպի Հայոց ապագան՝ բարի գործերով յաղթահարելու չարը՝ ըլլալով եւ մնալով պարկեշտ, շինարար ու քաջարի քրիստոնէայ Հայեր:

Ապրիլ 24-ը՝ Հայոց պատմութեան տխրագոյն էջերէն մէկը, կը հրաւիրէ այսօր Հասակ նետող երիտասարդութեան ունենալու:

Առաջին՝ լաւ յիշողութիւն Հայոց պատմութեան սրտաճմլիկ պաշերու նկատմամբ: Ըլլալ ու մնալ Հարազատ մեր նախնիներու թողած աւանդին՝ իր բազմազան երեւներով ու գրաւորումներով: Ազգի մը համար կենսական է պաշտօնաւոր ամուր կապն իր արմատներուն հետ՝ երբէք չմոռնալ մեր Հարազատ աւանդութիւնը:

Երկրորդ՝ զարգացնել կարողութիւնը մեր ներկան ճշգրտապէս ըմբռնելու այս աշխարհի յարափոփոխ քաղաքական միճակներուն դիմաց, որոնք բոլորն ալ կը միտին մահացու հարուած հասցնել համայնքով փոքր ազգերու գոյութեան: Նկատի ունիմ, այսպէս կոչուած, «աշխարհայնացում» միշտապէս, որը ցայտուն հոմանիշն է մշտական կերպով շարունակուող սպիտակ ջարդի: Յաղթահարելու համար այսպիսի չարիքը հարկ է մեր զաւակները զինել Հայրենասիրութեամբ ուսմամբ՝ ապագան

ճշգրտապես դիտելու եւ մեր ազգին շահերն ուղիղ վերծանելու կարողութեամբ: Այլ խօսքով՝ ո՛ր է մեր ժողովուրդն այսօր աշխարհի թատերաբեմին վրայ եւ ի՞նչ վտանգներ կը սպառնան իր լինելութեան՝ որպէս ինքնուրոյն ազգութիւն իր իւրայատուկ ու վաւերական մշակոյթով:

Երրորդ՝ ի՞նչ է Հայ ժողովուրդի ապագան: Այս կ'ենթադրէ ոնենալ քաջութիւն, ըլլալ շրջաՀայեաց եւ ցուցաբերել խոհեմութիւն, մեր ազգին դիմաց ծառացած վտանգները կշռադատելու եւ չեղըացնելու Հմտութիւն. այլապէս կույ կ'երթանք մեծ պետութեանց գաղտնի ծրագիրներուն եւ դաւերուն: Ո՛ր էն եւ որո՞ն Հետ էն մեր շահերը թէ՛ որպէս Հայրենիք, թէ՛ որպէս ազգութիւն եւ թէ՛ որպէս փոքրամասնութիւն: Դիտելու այսօրն ու կերտելու մեր Հիմնորոշ ապագան՝ կարիք ունինք Հայոց պատմութեան թափանցող աչքերուն, որը մեր ընթացումի ուղեցոյցն է:

Ուրիշ ազգեր մեզի կ'արժեւորեն մեր ցուցաբերած կեցուածքին Համեմատ, որն անցաւ նաՀատակութեան արիւնոտ ճամփաներէն: Մենք ցոյց տուինք արար աշխարհին, թէ ինչ եղանակով ապրեցանք աստուածատուր մեր կեանքը, թէ ինչպէս ստեղծագործեցինք, զարգացուցինք մեզի վիճակուած անկիւնը, թէ ինչ վստահութեամբ կերտեցինք մեր բնաշխարհը, մեր Հայաստանը, եւ երբ պատմութեան մէկ դժբախտ ու սեւ պաՀուն յոշոտուեցանք, եաթաղանուեցանք եւ եղանք ցան ու ցրիւ, գիտցանք՝ ինչպէս ի մի գալ՝ կերտելու մեր բուռ մը Հայաստանը եւ շէնացնելու մեզի վիճակուած Սփիւռքը: Այո՛, Հայ Սփիւռքի մէջ կերտեցինք Հոգեւոր Հայրենիք մը՝ Մայրենի Եկեղեցիով ու զանազան ազգախնամ՝ կառուցներով, որոնք ապացոյց մըն էն մեր արարող ժողովուրդի կենսունակութեան եւ յանձնելու խիզախումին:

Հայոց սիրագործութեամբ վիշտի Հայրենիքը եղաւ յոյսի Հայրենիք, որն իր Հերթին մեր ժողովուրդի առողջ բնազդներու պրկումով եղաւ ու կը մնայ լոյսի Հայրենիք՝ ի՛ր Արարատով, ի՛ր Արցախով եւ ի՛ր ափիւռքեան իրականութեամբ:

Այսպիսի խիզախումներէ ծնած էն, կը ծնին ու պիտի ծնին Հայ ազգի սուրբերը:

Այս պահուն, երբ կը յիշատակենք մեր մարտիրոսներու զոհաբերումը, չենք կրնար չյիշել այլ քրիստոնէաներու նաՀատակները, որոնք սպանուեցան թուրքերու ձեռամբ, ինչպիսիք եղան ասորիները, ասորեստանցիները, քաղդէացիները եւ Պոնտոսի յոյները: Թուրքին վայրագութիւնը երբեւիցէ սաՀման չէ ունեցած:

Հայոց ցեղապանութեան տարիներուն շարք մը եւրոպացի ու ամերիկացի անձնաւորութիւններ, իրենց Հեղիկանաւոր ձայնը բարոյապէս բարձրացնելով, սատար Հանդիսացան, եւ ուրիշներ օգնութեան ձեռք մեկնեցին մարտիրոսացած, աքսորուած ու վտարանդի դարձած Հայութեան: Որպէս երախտապարտութեան շնորհք ունեցող ժողովուրդ՝ մեր պարտականութիւնն է յիշել քանի մը անուններ. Պենեդիկտոս ԺԵ. Պապը, Ամերիկայի դեսպան Հենրի Մորկընթաւ (Sr. Henry Morgenthau), գերմանացի Արմին Վեգները (Armin Wegner), ով Հարիւրաւոր լուսանկարներով ապացուցեց Թուրքիոյ իրականացրած ցեղապանութիւնը, նորվեգացի բուժքոյր Պօւլ Պիորնը (Bodel Biorn), ով 1915-ին ականատես եղաւ

Մուշի՝ իր խնամած որբերու եւ Հայ Հոգեւորականներու սպանդին, ինք, որպէս կարող լուսանկարիչ, լուսանկարներով վկայեց թուրքերու վայրագութեանց մասին: Նորվեգացի Ֆրիտյոֆ Նանսենը (Fridtjof Nansen) թողած է գիտական-գրական ժառանգութիւն, որուն մէկ մասը կը զբաղի Հայ ժողովուրդի եւ Հայաստանի մասին զեկուցագրեր ու փաստաթուղթեր ներկայացնելով: Մեծ դեր կատարած է՝ նրա անունը կրող «Նանսենեան» անցագիրը, որուն շնորհիւ Հայեր կարողացան բնակիչ շարք մը երկիրներու մէջ: Հիճազի թագաւոր արաբազգի Հիւսէն Իպն Ալի եւ Հաշիմին, որու գրութեան շնորհիւ արաբ երկիրներ Հիւրընկալեցին Հայ ժողովուրդի բեկորները արաբական աշխարհի տարածքներուն միայ, յատկապէս՝ Սիրիա, Լիբանան, Յորդանան, Եգիպտոս եւ Իրաք:

Նաեւ յիշատակումի արժանի կը գտնենք անգլիացի Բենեամին Ուիթքըրին (Benjamin Whitaker), որը անցեալ տարւոյ յունիս ամսուն կնքեց իր մաշկանագուն՝ անցնելով միւս ափը կեանքին:

Անշափ է Տիար Ուիթքըրի վաստակը՝ Մեծ Եղեռնը Համարել տալու որպէս «Ցեղասպանութիւն» իր պատրաստած տեղեկագրի միջոցաւ, Հետեանքը եղաւ, որ Հայոց դէմ գործադրուած նախճիրը, Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան (ՄԱԿ) յատուկ յանձնաժողովի որդեգրած չափանիշի Համեմատ, 1985-ի օգոստոս ամսուն ճանչուեցաւ որպէս «Ցեղասպանութիւն»: Ուստի, այս տարի ըլլալով Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակը՝ է՛նաեւ 30-ամեակը ՄԱԿ-ի կողմէ Մեծ Եղեռնի ճանաչման:

Վստահաբար, շատ աւելի են անունները անոնց, որոնք Ցեղասպանութեան մովթ տարիներուն քաջութիւնն ունեցան կանգնելու Հայ եղեռնուած ժողովուրդի կողքին, եւ որոնց վեհանձնութիւնը Հայութեան Հաւաքական յիշողութեան մէջ մնացած է ցայսօր եւ միշտ պիտի պաշէ իր արժեքաւորութիւնը:

Այո՛, վերոնշեալ բոլոր անձինք նմանեցան մեր Տիրոջ բնորոշած այն մարդոց, որոնց սրտերու բարի գանձերէն բարիք Հորդեցաւ մերազն տարագրեալ զաւակաց նկատմամբ: Իսկ մեր դարաւոր ոստիները, բղխեցնելով չարիք, Համամարդկային պատմութեան էջերուն մէջ որակուեցան իբրեւ չար մարդիկ, որոնց կ'սպասէ տանջանք յաւիտենական:

Տ. ԱՒԱԳ ԱՐՔ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
Առաջնորդ Իրաքի Նայոց թեմի